

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกร ในการพัฒนาการเกษตรและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดทิศทางการพัฒนาและกำหนดโครงการกิจกรรมด้วยตนเอง โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการ สามารถให้บริการแก่เกษตรกรที่จุดเดียว เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพชุมชนและเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อขยายผลให้สอดคล้องกับแผนบริหารการพัฒนาในการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น พร้อมทั้งมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาด้านการเกษตร โดยชุมชนมีส่วนร่วมอันเป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่ต้องการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจึงเป็นศูนย์บริการแลกเปลี่ยน เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลความรู้ และเทคโนโลยีด้านการเกษตร ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมการทดสอบเทคโนโลยีชุมชน การสาธิตต้นแบบเชิงผสมผสานกิจกรรมการเกษตร และการสาธิตนำร่องเชิงการผลิตทางการเกษตรเฉพาะด้าน พร้อมทั้งสร้างชุมชนเครือข่ายพัฒนาการเกษตร ให้สามารถนำไปปรับใช้ได้อ่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่มีการเชื่อมโยงการปฏิบัติงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กร แกนนำกลุ่มอาชีพ และหน่วยงานต่างๆ ในลักษณะบูรณาการ และสอดคล้องประสานกัน อันเป็นปัจจัยสำคัญผลักดันศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2545)

จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำนวน 35 ศูนย์ และในส่วนของอำเภอสบเมยมีจำนวน 6 ศูนย์ ครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ตำบลแม่คะตวน ตำบลแม่สวด ตำบลสบเมย ตำบลแม่สามแลบ ตำบลป่าโป่งและตำบลกองก้อย ทั้ง 6 ตำบลรับผิดชอบหมู่บ้าน

จำนวน 58 หมู่บ้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรในแต่ละตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วางแผน แก้ไขปัญหา พร้อมทั้งพัฒนาด้านการเกษตรด้วยตนเอง และจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ให้คำแนะนำ หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเรียนรู้ และพัฒนาอาชีพ หรือการแก้ไขปัญหาเปิดบริการให้เกษตรกรในด้านต่างๆ ดังนี้ การให้คำปรึกษา/คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่/เอกสารคำแนะนำ การให้บริการ วินิจฉัยศัตรูพืช วิเคราะห์ดิน การจดทะเบียนต่างๆ ฯลฯ รับเรื่องปัญหาทางด้านการเกษตรและร่วมในการให้บริการทางการเกษตร การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อการเรียนรู้ (กรณีที่มีโครงการสนับสนุน)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอสมเด็จ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์แก่คณะทำงาน เจ้าหน้าที่ และเกษตรกรที่รับบริการจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทั้งภายในอำเภอสมเด็จ และที่อื่นๆ พร้อมทั้งหน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำงานวิจัยนี้ไปพัฒนาปรับปรุงเพื่อการบริหารงานที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

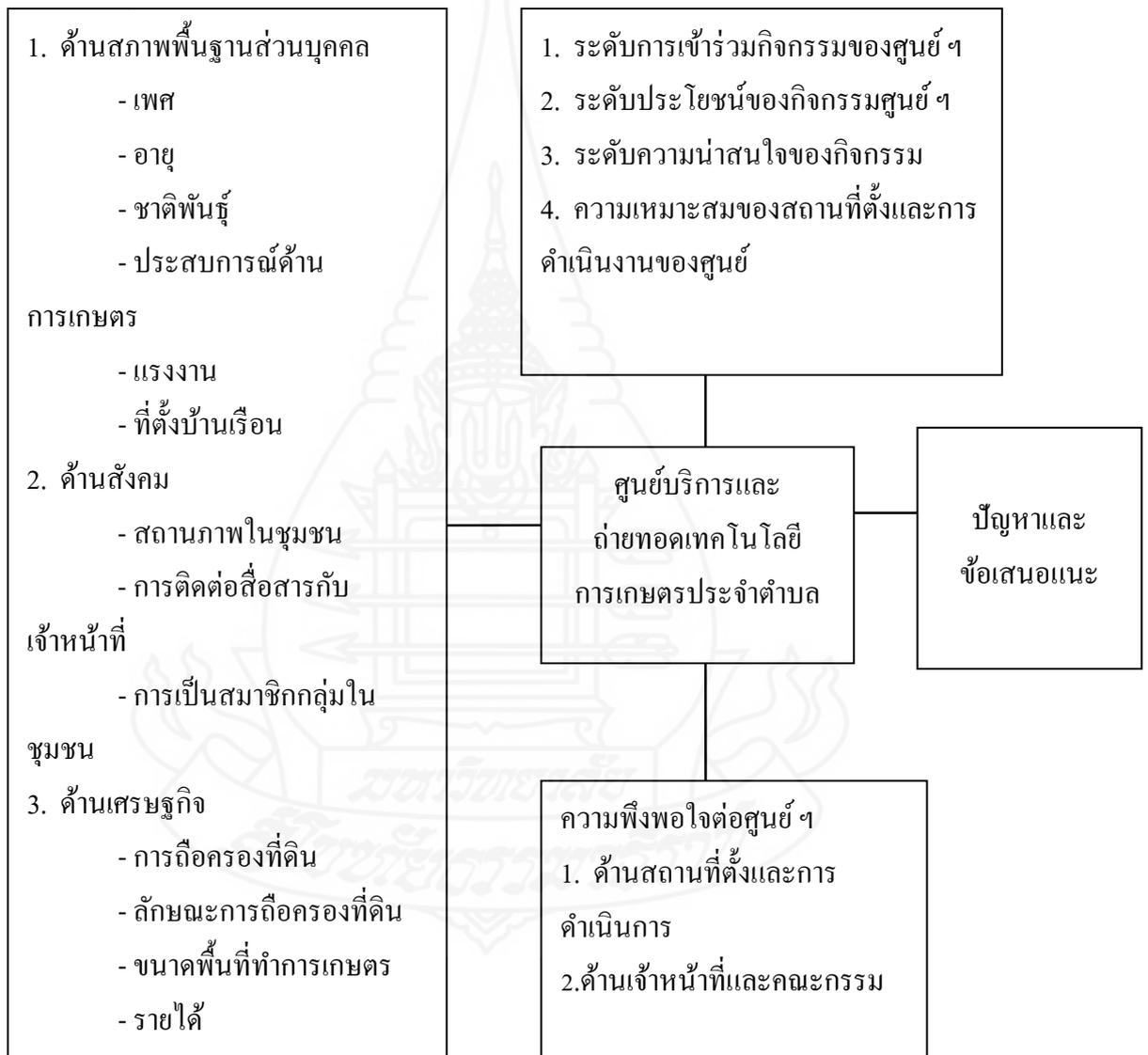
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อระดับการเข้าร่วมกิจกรรม ประโยชน์ของกิจกรรม ความน่าสนใจของกิจกรรมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 2.4 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งต่างๆ จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

สภาพพื้นฐานของเกษตรกร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษา การใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบลของเกษตรกรในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2555 จากกลุ่มตัวอย่าง ของเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่อำเภอสบเมย จำนวน 267 คน

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของบุคคล ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลด้าน เศรษฐกิจ ข้อมูลระดับระดับการเข้าร่วมกิจกรรม ข้อมูลระดับประโยชน์ของกิจกรรม ข้อมูลระดับ ความน่าสนใจของกิจกรรม ข้อมูลด้านความเหมาะสมของสถานที่ตั้งและการดำเนินงานและข้อมูล ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการ

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา ระยะเวลาในการศึกษา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง เดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน มีนาคม 2556

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การใช้บริการ หมายถึง การใช้บริการในด้านข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลพื้นฐานของตำบล ข้อมูลเทคโนโลยีการเกษตร ข้อมูลด้านการเกษตรต่างๆ การฝึกอบรมหรือกิจกรรมที่ศูนย์ฯ จัดขึ้น ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกรในตำบลนั้นๆ ในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.2 ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คือ ศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนั้นๆ ในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางในเรื่องข้อมูลการเกษตร ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรของชุมชน เรื่องการบริการเกษตรกรด้านต่างๆ เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและเรื่อง เวกีการบูรณาการส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.3 เกษตรกร หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลักหรืออาชีพ รองในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.4 ชาติพันธุ์ พื้นเมือง หมายถึง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีกำเนิดในท้องถิ่นนั้น มีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา เป็นของตนเอง มีเอกลักษณ์การแต่งกายที่เป็นของตนเอง

5.5 ชาติพันธุ์ กระเหรี่ยง หมายถึง ชนเผ่ากระเหรี่ยงสะกอและกระเหรี่ยงโป ที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวหลายอย่าง ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย ศิลปะการแสดง และประเพณี

5.6 การดำเนินงานของศูนย์บริการการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

หมายถึง การจัดทำข้อมูลประจำตำบล การสำรวจ และรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกษตรกรให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเจ้าหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบล พร้อมทั้งสรุปผลข้อมูลและบริการข้อมูลแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้ การหาความต้องการด้านฝึกอบรม ศึกษาน ฝึกงาน หรือการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร คัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิตและวิทยากรเกษตรกร จัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม ศึกษาน แปลงสาธิต สนับสนุนการจัดทำวิสาหกิจชุมชน การแข่งขันข้าวเดือนกัญ ให้แก่ชุมชน ให้เฝ้าระวังและแจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่รับผิดชอบทราบเหตุผิดปกติหรือภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ ประมง และภัยเศรษฐกิจอื่นๆ การตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประสบภัย ข้อมูลการเกษตรอื่นๆ สนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทั้งด้านกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูป เครือข่ายการตลาด หรือองค์กรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ประชาชนรับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ทางหอกระจายข่าว นิทรรศการ จัดกิจกรรม ส้อมวลชน เป็นต้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การใช้บริการศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกรในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีดังนี้

6.1 เป็นแนวทางในการวางแผนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการให้บริการของศูนย์ฯ และศูนย์ฯ สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.2 เป็นแนวทางให้คณะกรรมการบริหารงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในอำเภอสบเมย นำผลการวิจัยไปปรับใช้ในงานที่รับผิดชอบและเผยแพร่ไปยังศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอื่นๆ

6.3 เป็นแนวทางในการส่งเสริมในการให้บริการด้านข้อมูล เอกสารแก่เกษตรกร

6.4 เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตร